

L'enteixinat Sistema Comerma

Descripción y datos sobre el sistema de techos artesonados (1884), de Jaume Comerma

El 23 de març de 1881 Jaume Comerma i Torrella (Terrassa, 10 de febrer de 1846 – Barcelona, 1 de novembre de 1887) obtingué el privilegi d'invençió d'un sistema de sostres denominat Techoscielorrasons artesano-dovelados, que havia demanat el dia 8 de febrer de l'any anterior. Aquest procediment es va conèixer a partir d'aleshores com a Sistema Comerma i es va considerar, en comparació amb els que s'havien emprat fins a aquella data, com el més sòlid, bell, elegant, econòmic i fàcil de bastir, i l'ús del qual es va generalitzar ràpidament.

El juliol del mateix 1880, presentà una altra patent per a la fabricació de calçs hidràuliques i ciments emprant les escòries dels forns de fosa.

Jaume Comerma i Torrella havia obtingut el títol oficial de mestre d'obres a l'Escola Politècnica Provincial de Barcelona l'any 1871, feina que va exercir fins a la seva mort.

Per al seu nou model d'enteixinat Comerma emprava llosetes que podien col·locar-se encastades entre bigues de fusta o ferro, tot formant revoltons, i alhora podien presentar un decorat més o menys ric, segons el model que s'escollís o el dibuix que es vol-

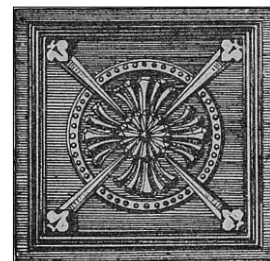
gués utilitzar. Comerma emprava ciments barrejats comprimits que s'adaptaven perfectament a qualsevol sistema d'embigats i, a més, tenien l'avantatge que, donat el seu poc pes, exercien una mínima pressió vertical.

La seva eficàcia fou confirmada mitjançant una comprovació oficial realitzada pel delegat del Real Conservatorio de Artes y Oficios de Madrid, Magí Lladós i Rius (Barcelona, 26 de desembre de 1829 – 5 de desembre de 1886), el dia 23 de juny de 1882, al seu taller del passeig de Sant Joan, 156, inaugurat a principis d'aquell mateix any. A l'acte de certificació van assistir nombrosos arquitectes, enginyers, mestres d'obres i diversos periodistes barcelonins i terrassencs. Entre els presents es trobava el president de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya, Joan Torras i Puig (Barcelona, 25 de juny de 1885 – 15 de gener de 1977), que lloà el treball de Comerma argumentant que, com que no emprava guix, no s'alterava l'embigat si aquest era de ferro i que, en no contenir tampoc cap element orgànic, resultava profitosament ignífug.

L'any anterior, el seu enteixinat de pedra artificial havia estat premiat amb una medalla a l'Exposició Regional de Vilanova i la Geltrú, i el 1883 amb una Medalla de Plata a l'Exposició de Minería celebrada entre els mesos de maig i novembre a Madrid, on concretament presentà planxes de zinc per a la decoració de sostres. Donat l'èxit aconseguit, el mes de juny fou cridat a Madrid perquè expliqués a diversos professionals en què consistia el seu nou mètode.

A Terrassa es va projectar que el seu nou sistema s'emprés el 1883 per a la sala de ball del Casino Terrassenc, però finalment, tal com s'informa a la pàgina 4 de La Revista Tarrasense del 18 de febrer de 1883, aquell sostre fou encarregat al guixaire Enric Duhay, a partir del disseny del pintor escenògraf Francesc Soler i Rovirosa (Barcelona, 24 de juny de 1836 – 27 de novembre de 1900).

Altres treballs seus són la casa Pere Comerma (1871), al carrer del Nord, 65, el magatzem despatx Humet Germans (1871), la casa fàbrica Sanyé (1872), la quadra Bosch i Garcia i la fàbrica Ballber i Cia., així com el teatre anomenat Prado Egarense (1877), segons els plànols de Carles Gauran i

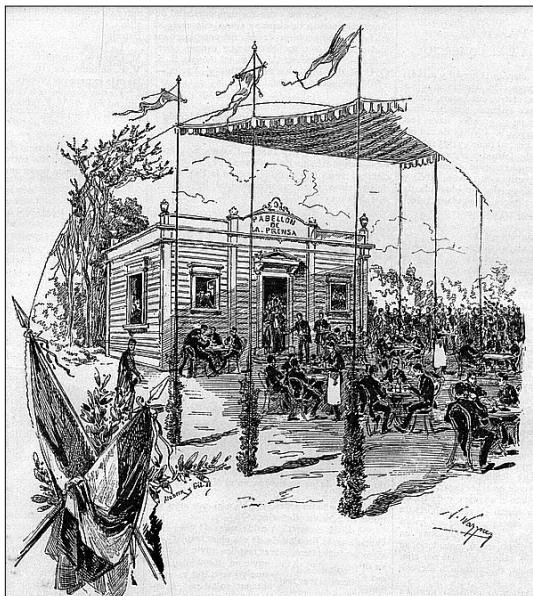

Imatge d'una lloseta de vidre per a lluernos o claraboies, publicada el 1884 a l'opuscle titulat Descripción y datos sobre el sistema de techos artesonados, de Jaume Comerma

Casals (Barcelona, 1816 – 2 de març de 1885), bastit al carrer del Pantà, precisament on havia estat abans el Teatre del Retiro. A tot això s'han de sumar diversos habitatges particulars, com el del carrer de la Font Vella, 79 (1875).

El Prado Egarense, que es va cremar entre els dies 5 i 6 de maig de 1879, fou propietat seva fins al 1883, quan decidí vendre'l.

El 12 de desembre de 1885 Magí Lladós i Rius tornà a interessar-se per la darrera aportació de Comerma. Aquesta vegada es tractava d'un producte que ell anomenava Jotacé, que eren unes llosetes de vidre per a claraboies o lluernes que ja fabricava des de 1884.

Dibuix publicat a la pàgina a 5 de La Exposición, òrgan oficial, número 2, del 16 de setembre de 1886. La imatge té relació amb el banquet ofert per la Junta Directiva de l'Exposició als periodistes italians, el 27 d'agost del 1886, amb motiu de la inauguració del Pavelló de la Premsa. El banquet fou servit pel restaurant Martín de Barcelona a la Casa Suïssa. En acabar, es va oferir un cafè sota un tendal instal·lat davant el Pavelló de la Premsa, dissenyat i construït per Jaume Comerma el 1886, per a l'Exposició Universal de 1888 a Barcelona

El seu especial enteixinat i les seves llosetes de vidre van ser emprats al Palau de la Premsa de l'Exposició Universal de Barcelona de 1888, que fou la primera edificació que es va construir. Aquest projecte fou una iniciativa de l'empresari, periodista i concessionari de l'Exposició, Eugenio Serrano de Casanova (Neda, 1841 – Barcelona, 1920), segons el projecte presentat pel mateix Jaume Comerma, qui a més formava part de la Junta Auxiliar d'aquella Exposició. Recordem que ell era cosí segon de qui aleshores era president de la Junta Tècnica de l'Exposició, l'enginyer naval i general de l'exèrcit Andreu Avel·lí Comerma i Batalla (Valls, 1842 – Ferrol, 1917).

El pavelló era d'estil neoclàssic i fou inaugurat el 27 d'agost de 1886. Presentava una sola planta rectangular de vuitanta-quatre metres quadrats, amb tres espais interiors. Fou construït amb grans peces de ciment comprimit imitant pedra i estava bastit amb parets de cinc metres d'alçada, formades per carreus de quaranta-cinc per trenta-set centímetres, amb una porta d'ingrés flanquejada per dues finestres bessones i dues més col·locades als laterals de l'edifici, totes amb muntants i llindes amb diversos acabats ornamentals.

El trespol de Comerma es va construir amb bigues de ferro en què es recolzaven peces cassetonades amb diversos motius ornamentals que li servien a més com a mostrar de la seva empresa. A la part central hi havia una claraboia formada per tejinats de vidre amb el mateix motiu decoratiu que la resta de plafons, els quals estaven dibuixats per la part inferior i tenien llisa la superior. Tots els materials emprats procedien de l'empresa que Josep Pons tenia instal·lada a Ripoll.

L'interior del pavelló es va decorar amb vistes i plànols de les exposicions en què havia participat Serrano de Casanova: Viena, Filadèlfia, París, Frankfurt, Bordeus, Amsterdam i Anvers. També formaven part de la decoració alguns quadres de Joaquim Vayreda i Vila (Girona, 23 de maig de 1843 – Olot, 31 d'octubre de 1894), al qual Serrano admirava profundament. Quant al mobiliari, totes les peces eren de noguera i cuir.

Comerma també va treballar en les obres de reforma de l'Umbracle del Parc de la Ciutadella, per tal d'adaptar-lo com a saló de festes i conferències. Aquestes intervencions van ser dissenyades per l'arquitecte Jaume Gustà i Bondia (Barcelona, 25 de maig de 1853 – 27 d'agost de 1932), emprant per a la coberta el sistema de Comerma, formant un model de tires blanques i grises que simulaven un tendal.

Jaume Comerma emmalaltí l'octubre de 1887 i, el 3 de novembre d'aquell mateix any, va ser enterrat a Barcelona, després d'haver aconseguit en vida, dins del seu sector, un gran prestigi a tot el país.